

Ярослав Гарасим

Гніздо «з духом вулика»: Іван Денисюк як співавтор родинно-біографічної саги «Дворянське гніздо Косачів»

Мета статті – на основі епістолярного матеріалу, що зберігається у приватному архіві, розкрити характерні особливості творчої співпраці авторів Івана Денисюка та Тамари Скрипки у процесі написання експериментальної монографії «Дворянське гніздо Косачів». **Методи:** біографічний, генетичний, порівняльно-історичний, текстологічного аналізу.

Результати. З'ясовано ключові етапи написання біографічного дослідження, встановлено роль і внесок кожного зі літературознавців, відстежено пошукову траєкторію обох учених та оприєвнено архівну джерельну базу при верифікації окремих фактів родинного життєпису Косачів, визначено новаторство та наукову унікальність представленої у книзі дослідницької візії. У теоретико-методологічному аспекті використано ті методичні практики та пошукові стратегії, які безпосередньо пов'язані з інтерпретацією маловивченого емпіричного матеріалу. Застосовано класичний біографічний метод при виявленні невідомого досі насамперед життєписного фактажу та простеженні різного типу контактних зв'язків між окремими персоналіями. Для відстеження становлення магістральних концептуальних ідей аналізованої праці від початкового її задуму до завершеної композиційної структури, послуговуємося когнітивними ресурсами генетичного та порівняльно-історичного методів. До критичної оцінки окремих дослідницьких висновків залучено методику текстологічного аналізу. Розкрито процес трансформації назви розвідки (від «Родинної саги Косачів» до «Дворянського гнізда Косачів»), етапи співавторського досвіду (спільні публікації невідомих листів письменниці, стаття про встановлення Лесиною авторства брошури «Оцінка «Нарису української соціал-демократичної партії» та кілька нарисів про «Таємниці Запруддя»). **Висновки.** На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок, що авторам цієї феноменальної студії вдалося досягнути безперервності духовного зв'язку роду Драгоманових-Косачів, залучивши архівний матеріал, родинний епістолярій, особисто зібрані свідчення сучасників Лесі Українки та членів її родини. Вперше на сторінках «Дворянського гнізда Косачів» долі усіх родичів увійшли у простір наукового осмислення, а Олена Пчілка справедливо оцінена в усій багатогранності її постаті.

Ключові слова: архівні джерела, епістолярій, життєпис, наукова школа Михайла Возняка, полісезнавство, родина Косачів.

Вступ

На зламі ХХ–ХХІ століть в українській гуманітаристиці започатковано методику династичного вивчення історії української культури, яка, згідно

з ідеями одного з ініціаторів такого підходу Івана Денисюка, «повинна враховувати певні спадкові психічні риси розглядуваного родинного конгломерату, домінантні зацікавлення і ступінь обдарованости, почуття громадянської повинности, культуру сімейних стосунків і товариського життя, діалектику родинної єдності й антиномію окремих особистостей і генерацій» (Денисюк, 2005: 165). Практичним втіленням концепції висвітлення історико-культурних явищ через призму родинних династій стала науково-популярна монографія «Дворянське гніздо Косачів», співавторами якої є Іван Денисюк і Тамара Скрипка. Мета цієї статті – на основі епістолярного матеріалу, що зберігається у приватному архіві Тамари Скрипки та використаний з її дозволу, розкрити характерні особливості творчої співпраці авторів у процесі реалізації амбітного задуму. Головними завданнями розвідки є з'ясування ключових етапів написання монографічного дослідження, встановлення ролі і внеску кожного зі співавторів, відстеження пошукової траєкторії обох літературознавців та оприявлення архівної джерельної бази при верифікації окремих фактів родинного життєпису Косачів, визначення новаторства та наукової унікальності представленої у книзі дослідницької візії, яку запропонували автори.

Теоретичний базис

Теоретико-методологічну основу статті закономірно складають ті методичні практики та пошукові стратегії, які безпосередньо пов'язані інтерпретацією маловивченого емпіричного матеріалу. Продуктивним видається застосування класичного біографічного методу для виявлення невідомого досі насамперед життєписного фактажу та простеження різного типу контактних зв'язків між окремими персоналіями. Когнітивні ресурси генетичного та порівняльно-історичного методів допомагають процесуальному відстеженню становлення магістральних концептуальних ідей аналізованої праці від початкового її задуму до завершеної композиційної структури. Методику текстологічного аналізу залучено до критичної оцінки тих дослідницьких висновків, які безпосередньо розв'язують проблему авторства окремих суспільно-політичних публікацій Лесі Українки та інтерпретують різноформатні тексти Олени Пчілки.

Виклад основного матеріалу

Як один з останніх аспірантів академіка Михайла Возняка Іван Денисюк твердо засвоїв наукові постулати літературознавчої школи

свого вчителя, що полягали насамперед у пильній увазі до фактажу та публікації невідомих матеріалів. Саме ці вимоги пошукового неспокою, а ще регулярне спілкування в академічному Львові з Марією Деркач, Валентиною Черняк та Ангеліною Кабайдою – всезнаючими філологинями того часу – головно спричинилися до появи та інтенсивного росту спершу виключно лесезнавчих зацікавлень майбутнього професора. (Варто зазначити, що якраз у цей час щойно після здобуття посади доцента він за дорученням кафедри розробив спецкурс «Творчість Лесі Українки» для студентів-філологів Львівського університету). Підтвердження цьому знаходимо в мемуарному есеї Івана Денисюка «На перехресті часів (Замість автобіографії)», де він зізнається, що його опонентка кандидатської дисертації *«звернула увагу на те, що Леся Українка побувала в селі Запруддя на Ратнівщині. Я віднайшов це село в нинішньому Камінь-Каширському районі і виступив з певною інформацією про родину Косачів у Запрудді на луцькій науковій конференції, чим особливо зацікавилася Тамара Борисюк – невтомний краєзнавець-пошуковець»* (Денисюк, 2005: 341). Зауважимо, що згадана конференція відбулася у березні 1986 року, а вже через якихось п'ять місяців у двох серпневих номерах місцевої газети «Радянське Полісся» з'являється перша публікація статті про «філіал Косачівського Колодяжного» під назвою «Таємниці Запруддя», написаної у співавторстві з Тамарою Борисюк (Скрипкою. – Я.Г.). Отож, як бачимо, газетні шпальти маловідомого регіонального видання стали стартовим майданчиком для унікального тандему дослідників, творча співпраця, наукова комунікація і дружнє приятелювання яких тривали понад два десятиліття й увінчалися виходом, за словами самого Івана Денисюка, «певною мірою експериментальної книги». Важливою джерелознавчою цінністю позначена ще одна спільна розвідка талановитих земляків, скерована на встановлення та обґрунтування приналежності перу Лесі Українки маловідомої брошури «Оцінка «Нарису української соціал-демократичної партії», що вдалося потвердити завдяки раніше невідомим її листам до Михайла Кривинюка і їх ідейним перегуком з епістолярієм Фелікса Волховського. Як слушно зауважив Микола Легкий у передмові до першої книги літературознавчих праць ученого, *«ця публікація відкриває перед читачем Денисюка-архівознавця, відкривача й видавця нових, невідомих досі матеріалів та цінних документів із життя й творчості відомих письменників»* (Легкий, 2005: 14). Загалом упродовж п'яти років (1986–1991)

інтенсивної наукової співтворчості вийшли друком більше десяти різнооб'ємних статей про окремих представників духовно аристократичного заслуженого роду Косачів, записано кілька радіо і телеефірів, виголошено не одну публічну доповідь. Фактично ця вервечка цілком новаторських і здебільшого відкривавчих краєзнавчих студій лягла в основу шістнадцятиаркушевої монографії про Косачівське родинне гніздо з «духом вулика», під яким Морис Метерлінк розумів дух безнастанної творчості.

Зі щедрого епістолярію Івана Денисюка до Тамари Скрипки (оригінали листів зберігаються у приватному архіві адресатки) дізнаємося про сам процес постання кінцевого варіанту книги, зародження свіжих ідей і відкриття невідомих джерел та ілюстраційних матеріалів, характер наукової кооперації, розгортання дискусійного діалогу довкола окремих дослідницьких чи організаційно-технічних моментів, ферментація остаточного формулювання назви роботи, проблеми з пошуком видавництва та фінансуванням друкарських послуг у непростих умовах пострадянської економічної стагнації. Хронологічно ці листи охоплюють 1988–2005 роки, хоча нас насамперед цікавитимуть ті тексти, що були написані до 1999 року, коли у науково-видавничому товаристві «Академічний експрес» нарешті побачила світ така довгоочікувана життєписна сага родини Косачів, що фактично була готова до друку вже 1991 року напередодні 120-річного ювілею Лесі Українки. Зауважу, що найактивнішим періодом листування є час літніх канікул, коли закінчувалися лекції в університеті і професор настроєво перебував між вершинами незабутньої атмосфери фольклористичних практик і низинами буденного академічного побуту вступних іспитів, що головно духовно виснажував його та втомлював (інколи розважав) «геніальними перлами» абітурієнтів. Щоправда, навіть попри інтенсивний графік навчального процесу Іванові Денисюкові вдавалося викроювати децицю часу для джерелознавчих пошуків. Зокрема в листі, що датований 12 серпня 1988 року, він пише: *«Я тепер читаю всі дипломні з слов'янської кафедри про укр[аїнсько]-болгарські зв'язки. Є одна «Драгоманов і Болгарія». Зібрана деяка література, якої я не знав, наприклад, «Із щоденника Людмили Драгоманової». Де дістати якусь хроніку життя Драгоманова? Усе це до нашої майбутньої монографії «Сага роду Косачів-Драгоманових».* Трохи згодом, перебуваючи як лектор у Великотирнівському університеті, він мав змогу дещо вдовольнити свої пошукові запити у цьому напрямку, про що дізнаємося з коментаря до публікації листів Михайла Павлика. *«Архів Івана Шиманова, – зазначає*

коментатор, – *міститься нині в Болгарській академії наук, і 1988 р. ми мали змогу з ним ознайомитись. Це досить багатий та цінний матеріал до літопису родин» Драгоманових, Косачів, Шишманових»* (Денисюк, 2005: 399). До того ж у цитованому вище листі, як бачимо, чи не вперше виринає варіант назви спільного дослідницького проекту «Сага роду Косачів-Драгоманових», яку у подальшому процесі буде трансформовано таким чином, що германське поняття «сага» з його акцентом на стиль оповіді, буде замінено слов'янським концептом «гніздо», де увагу зосереджено головню на локальних особливостях середовища та шляхетній атмосфері родинного простору.

Очевидно, що ведуча роль у дослідницькому танго Денисюк–Скрипка належала все-таки професорові, хоча і «невтомна краєзнавка-пошуковець» аж ніяк не була інертно-пасивною, а в окремих випадках вміло перехоплювала ініціативу лідерства і як справжня «залізна Леді» знаходила залізні аргументи, аби схилити сивочубого титулованого співавтора на свій бік. У нашому історико-культурному процесі відомі приклади успішного поєднання наукових ресурсів різних талановитих особистостей для досягнення спільної мети. Скажімо, авторитетний історик Володимир Антонович та фольклорист із соціологічним ухилом Михайло Драгоманов зробили, на думку Катерини Грушевської, «революційний переворот у науці» феноменальним двотомником українських історичних пісень, а Іван Франко з Ольгою Рошкевич за найвищими вимогами тогочасної народознавчої думки здійснили публікацію весільної літургії із села Лолина, що на Бойківщині. Яскравою особливістю косачезнавчого дуєту Івана Денисюка і Тамари Скрипки, як на мене, є рельєфно окреслена відмінність їхніх дослідницьких темпераментів, при чому незмінний упродовж багатьох років директор Інституту франкознавства виступає здебільшого як учений-інтуїтивіст, людина з просто геніальним нюхом на сенсацію та відточеним пошуковим чуттям, а хранителька архіву ВУАН є послідовною і наполегливою апологеткою фактологічної емпірики з неухильним прагненням максимальної верифікації усіх гіпотетичних припущень документальними свідченнями. Проте не лише це вплинуло на підсумковий тріумфальний успіх їхньої співпраці. Варто врахувати ще й інші чинники, зокрема й ті, до яких вони самі признавалися, а саме «*давній інтерес авторів цієї книги до Лесі Українки – феноменальної постаті у світовій культурі – помножений ще й на фактор земляцтва – обидвоє волиняки*» (Денисюк & Скрипка, 1999: 5).

Із численних Денисюкових листів до Тамари Скрипки дізнаємося щонайменше про декілька головних завдань, які вони ставили перед собою, беручись до реалізації спільного ретельно спланованого й амбітного задуму. Насамперед, це залучення великого числа яскравих ілюстрацій, що були б максимально інформативними стосовно неповторного поліського краю і про які пише Іван Денисюк восени 1989 року: *«Наша книга повинна бути колосально ілюстрована, гарно, ювілейно видана. Треба зробити безліч фотографій з Нечимлого – і дуби, і берізки, і копички, і озеро у різних ракурсах, і озюрка Запруддя, і Любитівське озеро, і церковця, що її описує Оса, і окремо – борті, хоч їх і нема в Запрудді, але десь на Поліссі. Можуть бути репродукції картин Лазарчука, які стосуються Волині, я бачив, наприклад, у Колодяжному його картинка поліського хуторця. Серія «озера» краю «Лісової пісні» – це не конче тільки Нечимле й Неболоцьке, можна й фото Доброго зробити. Треба якось Корсака з його модерновою апаратурою приключити. Треба старі хати, соломою криті, посуд «Килинин», оті гладиики теж сфотографувати. Це ж теж «Лісова пісня».*

Зрозуміло, що центральною постаттю, своєрідним персоналістським осердям монографії була Лесі Українка, зерна творчості якої необхідно було обтрясти від ідеологічної полови, що обліпила її у радянські часи, обдерти вульгарно соціологічну наліпку «співачка досвітніх вогнів» з вершинних мистецьких проявів її літературного доробку, аби наново представити поетку в іпостасі покровительки «світла нагірного» та активної діячки національного руху з високою свідомістю побудови незалежної української держави. Разом з тим, дослідники відчували гостру потребу якнайгрунтовніше розкрити феноменальну роль Олени Пчілки – головної опікунки «духа вулика», талановитої виховательки усіх своїх обдарованих чад, діяльної організаторки та невтомної популяризаторки української національної політико-культурної справи у публічному просторі та водночас дбайливої матері, зболене серце якої сповнене справжньої любові і щирого співчуття до кожної дитини. В одному з листів професора за 1989 рік натрапляємо на такі рекомендації і вказівки, адресовані співавторці: *«У найновішому «Рад[янському] літературознавстві» опубліковані листи Олени Пчілки до Яворницького – це чудове доповнення до наших розділів. Зразу ж у статтю про Ольгу вкиньте: «З недавно опублікованого листування Олени Пчілки з Дмитром Яворницьким бачимо, з якими неймовірними труднощами зв'язано*

було трудовлаштування Ольги Косач-Кривинюк. Мати звертається за допомогою до шановного усіма історика і фольклориста за допомогою. Ользі в посаді відмовляли. Вона їздила з малою дитиною на руках з Колодяжного у Катеринослав. Яворницький добився прийому її у губернатора, та це не допомогло. Листи матері сповнені тривоги і розпачу за дочку, з якої бюрократи «всю душу витягують». У тому таки році, невдоволений усім тим, що вже було надруковано та нещодавно з'являлося у нашій критичній літературі стосовно реакції матері на Лесин від'їзд до хворого Сергія Мержинського, Іван Денисюк ділиться з Тамарою Скрипкою своїми міркуваннями щодо цієї делікатної справи: *«Я ще децю доопрацюю написане про Пчілку, щоб оту дискусію про Мержинського вивести на чисту воду. Я так зрозумів, що поки в Лесі не було ознак зараження, то був «спокуй в краю», тобто ніхто нічим її не дорікав, а як вона не могла скрити великого нападу смутку, тоді тільки лише натяками півсловом вони (рідня, отже не тільки мати!) виявили деяку ворожість – не до самого Мержинського, а до пам'яті Лесиної про нього, та й вона сама непевна в цій ворожості. Отже, делікатність культури Косачів ніяк не дозволяла якихось прикрих сцен».*

Ще одним непростим випробуванням для концесійної спільноти «Скрипка–Денисюк» було догодити вимогливій львівській академічній публіці, яка вельми прискіпливо стежила за кожною лесезнавчою новинкою, що з'являлася у пресі, на телебаченні чи в наукових часописах. Варто нагадати, що саме в цей час Мирослав Мороз завершував фундаментальну працю «Літопис життя та творчості Лесі Українки» і дуже ревниво ставився до будь-яких успіхів чи знахідок своїх волинських конкурентів. Атмосферу цієї внутрішньої напруги у полеміці «між своїми» добре ілюструє епізод, про який з іронією розповідає професор Денисюк в одному з листів: *«Телефонують до мене «Львівські вісті» – Валентина Семенівна. Тес-сеє зговорились щось про Пчілку. «Я, – каже Семенівна, – саме читаю дуже гарну статтю про Пчілку». «А хто автор?» – питаю. На кінці дроту – гомеричний сміх: автори – Тамара Борисюк і Іван Денисюк. Ну, коли б авторів «Львівські вісті» знали, то б не похвалили».*

Майже п'ять років тривала інтенсивна епістолярно опосередкована, а час від часу і безпосередня при особистих зустрічах, комунікація небайдужих до спільного проєкту виконавців, допоки перший машинописний варіант був у тій кондиції, що його можна було нести

до видавництва. Наприкінці 1990 року дещо втомлений, але ще більше втішений цим проміжним фінішем професор інформує свою вимогливу колегу: *«Цілий день зайняла нумерація сторінок двох примірників машинопису. Щоправда, я побіг до чарівної пані Діани й сказав, що книжка є і я «сьогодні» вже можу її принести. Вона дозволила тримати ще три дні і прийме його у вівторок (16. XII). Машинопис має 348 сторінок, отже, 14,5 аркуша. Піваркуша можуть зайняти ще фотографії, бібліографія, покажчик. Дещо там скоротиться, бо є повторення. Враження від книжки повинно бути небуденне. Я з приємністю прочитав Ваші розділи про Колодяжне та про старого Косача: вони гарно написані і вражають новизною матеріалу навіть мене, частково з ним обізнаного. «Афіни» і «Крижові дороги» можуть бути, а також закінчення. ПівМіші треба буде все ж доточити. Є деякі разючі прогалини – у розділі про Запруддя Ви чомусь опустили коронний номер – Пчілчин опис світця, хоч потім у статті він і згадується, а читач там і не зрозуміє, що це таке. Тим більше, що і заголовок «Родинний світець Колодяжного» буде незрозумілий.<...>*

З мого розділу не надруковано про «Досвітні вогні» і ще про щось, мабуть. Взагалі мене дуже зв'язує відсутність всіх чорновиків, я не можу повставляти тексти латинкою, особливо в «Криниця снаги». Дуже багато відсутніх посилань при цитатах, особливо при архівних матеріалах. Це ж нелегко буде розшукувати їх. У розділі про Луцьк Ви не навели цитат з «Волинських спогадів» Пчілки. Ну, я дописав, але на «світці» попсувалася машинка. У «Вступі» я дописав короткий огляд літератури, а то ж усі поображаються, аки Чернишов! Бачите, як треба бути обережним з датами (я виявив багато перекручень, мабуть, машиністки при посиланні на томи і сторінки). Мене теж прикро вразило у нашій статті «різкі» висловлювання Пчілки на адресу Лесі Українки, так не можна писати. Ну, а що завелика придирливість, то вже інша справа. Ну, слава Богу, що й такий машинопис, який є, заносимо до видавництва. Це вже каркас хати з кроквами, на яких можна прикріплювати «вінок-квітку». Таке розлоге цитування цього листа необхідне не лише для того, аби звернути увагу на редакторсько-коректорські будні, що є невід'ємним етапом при виконанні завершальної фази будь-якої наукової роботи, а насамперед тому, що цей пасаж водночас містить промовисту характеристику та об'єктивно зичливу оцінку, яку

Іван Денисюк з усією теплотою і «делікатністю культури» дає тій частині роботи, що її виконувала Тамара Скрипка.

Прикріплення «вінка-квітки», на жаль, довелося чекати ще довгих дев'ять років головно через те, що в умовах економічної нестабільності та чи не щомісячного здорожчання паперу видавництва не могли гарантувати виконання замовлення, навіть в умовах, коли роботу рекомендувала до друку «експертна рада Мінвузу УРСР». Така невизначеність певним чином вплинула на те, що над професором Денисюком хвилево нависали густі хмари розпачу і зневіри, як про це дізнаємося з листа, написаного у 1998 році: *«Машинопис нашої ненародженої книги про сім'ю Косачів я одержав, з якоюсь злістю жбурнув його в глухий кут між паперища, навіть не переглянувши, які Ви зміни там внесли, потішаючи себе думкою (десь я те вчитав), що після смерті автора (маю на увазі одного старого себе) цінність рукопису набагато збільшується»*. Попри все вже наступного року невеликий наклад «Дворянського гнізда Косачів», ошатно оформленого і надрукованого небуденним вишневим кольором за власні кошти Тамари Скрипки, почав розходитися між спраглими читачами. Критика ж виявилася надто скупкою, і це дратувало та гнітило насамперед Івана Овсентійовича. В одному з перших листів третього тисячоліття він дещо розчаровано пише: *«А в печаті мовчання»* – мовляла Леся. *Тобто солідних рецензій нема. Правда, позавчора казав один мій аспірант, що вчитав у журналі «Слово і Час» (№4), що засідала якась комісія у Києві у складі 17 чоловік по визначенні кращої книжки року й вирішила, що перше місце зайняла поема Ліни Костенко «Берестечко», друге – книжка Соломії Павличко, а третє – наша! Це дуже добре»*. «Солідних рецензій», на жаль, не з'явилося і впродовж наступних двадцяти п'яти років, а тому вдумливе прочитання цієї без перебільшення етапної у нашому культурологічному дискурсі праці залишається актуальним і досьогодні.

Наукова новизна

Наукова новизна цієї розвідки полягає першочергово в оприлюдненні невідомого досі епістолярного рукописного матеріалу, оригінали якого зберігаються у приватному архіві Тамари Скрипки. Крім того, вперше докладно розкрито атмосферу творчої співпраці авторів над життєписом родини Лесі Українки від генерування ідеї написання книги (настанови та заповіти академіка Михайла Возняка, спілкування з Марією Деркач, Валентиною Черняк та Ангеліною

Кабайдою) до вибору видавництва та пошуку можливостей для фінансування друкарських послуг. З'ясовано процес ферментації назви праці (від «Родинної саги Косачів» до «Дворянського гнізда Косачів»), етапи співавторського досвіду (спільні публікації невідомих листів письменниці до Фелікса Волховського, стаття про Лесине авторство брошури «Оцінка «Нарису української соціал-демократичної партії» та кілька розвідок про «Таємниці Запруддя»). Звернено увагу на конкуренцію з іншими авторитетними дослідниками Лесиноного літопису життя і творчості, зокрема досвідченим Мирославом Морозом. Наведено приклади визбирування по зернятку нових або маловідомих фактів з біографії родини Косачів за методикою студіювання архівних та інших доступних джерел Михайла Возняка, згідно з якою у пошуковий оптичний Денисюків приціл потрапляють навіть димломні роботи львівських студентів-славистів.

Висновки

Сідаючи до своєї друкарської машинки для написання розділів родинної саги Косачів, професор Денисюк почував себе так, як сама авторка «Лісової пісні», сідаючи до свого фортеп'яно, тобто повністю віддавався захопливому процесові наукової творчості. Можливо, саме тому авторам цієї феноменальної праці вдалося **вперше** досягнути безперервності духовного зв'язку роду Драгоманових-Косачів, залучивши архівний матеріал, родинний епістолярій, особисто зібрані свідчення сучасників Лесі Українки та членів її родини. **Вперше** долі усіх родичів увійшли у простір наукового осмислення. Саме на сторінках «Дворянського гнізда Косачів» Олена Пчілка **вперше** справедливо оцінена в усій багатогранності її постаті. Недарма у телефонній розмові з професором Денисюком Євген Сверстюк назвав «Дворянське гніздо...» книгою про Олену Пчілку.

Література

- Денисюк, І. Драгоманови-Косачі в інтелектуальному житті України (Питання династичного вивчення діячів культури). *Денисюк І. О. Літературознавчі та фольклористичні праці*. Львів: Львівський національний ун-т ім. Івана Франка, 2005. Т. 1, кн. 1: Літературознавчі дослідження. [Б. м.]: [б.в.], 2005. С. 165 – 167.
- Денисюк, І. Листи Михайла Павлика до родини Драгоманових. *Денисюк І. О. Літературознавчі та фольклористичні праці*. Львів: Львівський національний ун-т ім. Івана Франка, 2005. Т. 1, кн. 1: Літературознавчі дослідження. [Б. м.]: [б.в.], 2005. С. 396 – 402.
- Денисюк, І. На перехресті часів (Замість автобіографії). *Денисюк І. О. Літературознавчі та фольклористичні праці*. Львів: Львівський

- національний ун-т ім. Івана Франка, 2005. Т. 1, кн. 2: Літературознавчі дослідження. [Б. м.]: [б.в.], 2005. С. 325–344.
- Денисюк, І., Скрипка, Т. *Дворянське гніздо Косачів*. Львів: Академічний експрес, 1999. 270 с., вкл. 24 с.
- Легкий, М. Обрії літературознавчих зацікавлень. *Денисюк І. О. Літературознавчі та фольклористичні праці*. Львів: Львівський національний ун-т ім. Івана Франка, 2005. Т. 1, кн. 1: Літературознавчі дослідження. [Б. м.]: [б.в.], 2005. С. 3 – 15.

References

- Denisyuk, I. (2005). *Drahomanovy-Kosachi v intelektual'nomu zhytti Ukrainy* (Pytannia dynastychnoho vuvchennia diiachiv kultury) [The Drahomanov-Kosachi in the intellectual life of Ukraine (Issues of the dynastic study of cultural figures)]. U: Denisyuk, I. O. *Literaturoznavchi ta fol'klorystychni pratsi* (Vol. 1, Book 1, pp. 165–167). L'viv: L'vivskiyi natsional'nyi un-t im. Ivana Franka (in Ukrainian)
- Denisyuk, I. (2005). *Lysty Mykhaila Pavlyka do rodyiny Drahomanovykh* [Letters from Mykhailo Pavlyk to the Dragomanov family]. U: Denisyuk, I. O. *Literaturoznavchi ta fol'klorystychni pratsi* (Vol. 1, Book 1, pp. 396–402). L'viv: L'vivskiyi natsional'nyi un-t im. Ivana Franka (in Ukrainian)
- Denisyuk, I. (2005). *Na perekhresti chasiv (Zamist avtobiohrafii)* [At the Crossroads of Time (Instead of an Autobiography)]. U: Denisyuk, I. O. *Literaturoznavchi ta fol'klorystychni pratsi* (Vol. 1, Book 2, pp. 325–344). L'viv: L'vivskiyi natsional'nyi un-t im. Ivana Franka (in Ukrainian)
- Denisyuk, I., Skrypka, T. (1999). *Dvorians'ke hnizdo Kosachiv* [Kosach's noble nest]. L'viv: Akademichnyi ekspres (in Ukrainian).
- Lehkyi, M. (2005). *Obrii literaturoznavchykh zaintsikavlen* [Horizons of literary interests]. U: Denisyuk, I. O. *Literaturoznavchi ta fol'klorystychni pratsi* (Vol. 1, Book 1, pp. 3–15). L'viv: L'vivskiyi natsional'nyi un-t im. Ivana Franka (in Ukrainian).

Yaroslav Harasym. Nest “with the spirit of a beehive”: Ivan Denysiuk as the co-author of the family-biographical saga “Kosach’s noble nest”.

The **purpose** of the article - based on the epistolary material stored in a private archive - is to reveal the characteristic features of the creative cooperation of the authors Ivan Denisyuk and Tamara Skrypka in the process of writing the experimental monograph "Kosach's Noble Nest". **Methods:** biographical, genetic, comparative-historical, textual analysis.

Results. The key stages of writing a biographical research have been clarified, the role and contribution of each literary critic has been determined, the search trajectory of both scientists has been traced, and the archival source base has been identified for the verification of certain facts of the Kosach family life record, the innovation and scientific uniqueness of the research vision presented in the book has been established. In the theoretical and methodological aspect, those methodical practices and search strategies that are directly related to the interpretation of little-

studied empirical material are used. The classic biographical method was used to reveal previously unknown, primarily biographical facts and trace diverse types of contact relationships between individual personalities. To trace the development of the major conceptual ideas of the analysed work from its initial conception to the completed compositional structure, we use the cognitive resources of genetic and comparative-historical methods. The method of textual analysis is involved in the critical assessment of individual research findings. The process of transformation of the name of the intelligence (from “Kosach’s family saga” to “Kosach’s noble nest”), the stages of the co-author’s experience (joint publication of unknown letters of the writer, an article on establishing Lesia’s authorship of the pamphlet “Evaluation of the “Essay of the Ukrainian Social Democratic Party” and several essays on “Secrets of Zaprudya”). **Conclusions.** Based on the conducted analysis, it can be concluded that the authors of this phenomenal study managed to grasp the continuity of the spiritual connection of the Drahomanov-Kosach family by involving archival material, family epistolary, and personally collected testimonies of Lesia Ukrainka’s contemporaries and her family members. For the first time, on the pages of the “Kosach’s noble nest”, the fates of all relatives entered the space of scientific understanding, and Olena Pchilka was rightly evaluated in all the multifaceted nature of her figure.

Key words: archival sources, epistolary, biography, the scientific school of Mykhailo Vozniak, Polissia studies, Kosach family.

Гарасим Ярослав Іванович – доктор філологічних наук, професор кафедри української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка, <https://orcid/0000-0002-1679-1287>; yaroslav.harasym@lnu.edu.ua